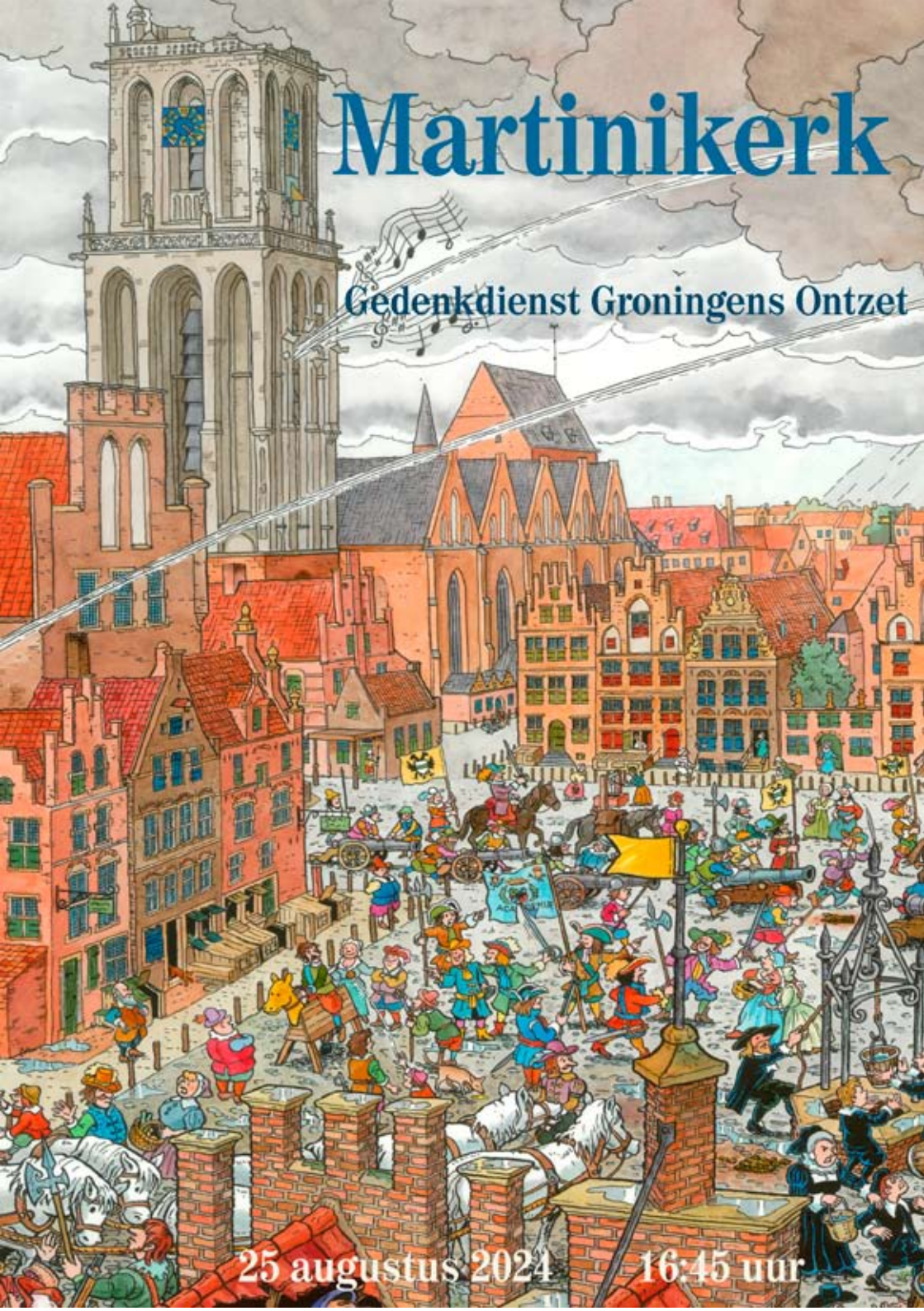

Martinikerk

Gedenkdienst Groningens Ontzet

25 augustus 2024

16:45 uur

Over Groningens Ontzet

Met het Groningens Ontzet wordt de opheffing van de belegering van de stad Groningen in 1672 door de bisschop van Münster aangeduid. Dit wordt jaarlijks gevierd op 28 augustus.

Bisschop Bernhard von Galen belegerde de stad in het rampjaar, zoals 1672 ook wel wordt genoemd. Hij sloeg het beleg op voor Groningen op 21 juli. De stad werd bestookt met een grote hoeveelheid bommen wat hem zijn bijnaam Bommen Berend opleverde.

Door toedoen van veldheer Carl von Rabenhaupt moest hij zijn belegering opbreken. Von Galen droop af met slechts de helft van zijn 24.000 man tellende leger.

Enkele dagen na het ontzet van Groningen in 1672 besloten burge-meesters en raad van de Stad dat jaarlijks een "dank- en bededag" zou worden gehouden. Dit besluit is de aanleiding voor deze gedenkdienst.

Carl von Rabenhaupt

(Bohemen, 6 januari 1602 - Coevorden, 12 augustus 1675) was een uit Bohemen afkomstige edelman uit de familie Robenhaupt von Sucha. Deze familie behoorde tot de Moravische Broederschap, een gereformeerde stroming bestaande uit volgelingen van Jan Hus en Jan Amos Comenius, die in 1620 uit Bohemen werden verdreven. Voorafgaande aan het rampjaar 1672 werd hij voor 4.000 rijksdaalders als legercommandant ingehuurd door de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden om de stad Groningen te verdedigen. Overigens is de verbinding tussen de stad Groningen en Carl von Rabenhaupt waarschijnlijk al ouder dan 1672, aangezien er in 1627 (geen verschrijving) een Carel Rabenhaupt lidmaat van de Nederduits-gereformeerde kerk in Groningen werd.

Vrede voor de stad, vrede voor de wereld.

Bij binnenkomst krijgen de bezoekers de gelegenheid een waxinelichtje te ontsteken op de tafels voor in de kerk

Voor de dienst zingen we enkele liederen en luidt het Groninger Klokkenuidsgilde de klokken in de Martinatoren.

Samenzang: Komt nu met zang van zoete tonen

1. Komt nu met zang
van zoete tonen
en u met snarenspeel verblijdt!
Zingt op en wilt alom betonen,
dat gij van harte vrolijk zijt.
Juicht God ter eer,
zijn lof vermeer',
die zulk een groten werk
gedaan heeft voor zijn kerk!

3. De Here heeft eertijds zijn volke
geholpen uit veel angst en pijn.
Hij geeft ja wel een duist're wolke,
maar weer daarna
schoon zonnescijn.
Lof zij die Heer,
die ons ook weer
geeft, na veel smart en druk,
veel zegen en geluk.

Samenzang: Wij willen Holland houden

1. Wij willen Holland houden,
ons Holland, fier maar klein.
Wij blijven 't hou en trouwe,
wat ooit zijn lot moog zijn.
En, wie ons denkt te dreigen,
en denkt te nemen ooit,
hij zal ons land niet krijgen
wij geven Holland nooit,

2. Want vast aan onze zijde,
zal Hollands Leeuw daar staan;
die zal het nimmer lijden,
dat Holland zal vergaan!
Zolang de Leeuw zal dragen,
zijn zwaard en zijne kroon,
zal hij ons land ook schragen
en staan naast volk en troon.

Samenzang: O dierbaar plekje grond (melodie: God save the King)

1. O dierbaar plekje grond
waar eens mijn wieg op stond
Mijn vaderland.
U die mij woning bood
en koesterd' in uw schoot,
zij ook in nood en dood
mijn trouw ten pand.

2. In uw historieblaân
lees ik de grote daân
van 't voorgeslacht.
Hun leus zij ook ons woord
het word' van elk gehoord
blijf' immer ongestoord ...
Eendracht maakt macht

3. Oranj' en Nederland
zijn immer nauw verwant
in vreugd en smart.
Die band zij onze kracht
die eendracht onze macht
die leuze nooit veracht ...
door 't Hollands hart

Woord van welkom door Dhr. Rick Sieling, voorzitter ad interim van de Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken en ds. Alberte van Ess van de Protestantse gemeente Groningen.

Samenzang: Wilt heden nu treden...

1 Wilt heden nu treden voor God, de Here,
Hem boven al loven van harte zeer,
en maken groot Zijns lieve namens ere,
die daar nu onze vijand slaat terneer!

2 Ter ere ons Here wilt al uw dagen
dit wonder bijzonder gedenken toch.
Maakt u, o mens, voor God steeds wel te dragen,
doet ieder recht en wacht u voor bedrog!

3 Bidt, wakert en maket, dat g 'in bekoring
en 't kwade met schade toch niet en valt.
Uw vroomheid brengt de vijand tot versterking
al waar' zijn rijk nog eens zo sterk bewald!

Gedicht: O Groningen

De stad met de charme
van een dorp, met de bakker
op de hoek, en dat ene nieuwe
winkelkje even verderop.

De Stad waar je ongeveinsd geniet,
zonder moeite en gewoon hier zijn
is al genoeg.

De mooiste dingen vinden
we nog altijd dichtbij, echt waar,
hoe ver je ook zoekt, hier vind je
de mooiste dingen, gewoon
om de hoek.

Eerste lezing uit de Bijbel: gedeelten uit Psalm 78,
gelezen door hr. Berend de Boer bestuurslid van de KVVV

Luister, mijn volk, naar wat ik leer,
hoor de woorden uit mijn mond.
2 Ik open mijn mond voor een wijze les,
spreek uit wat sinds lang verborgen is.
3 Wij hebben het gehoord, wij weten het,
onze ouders hebben het ons verteld.
4 Wij willen het onze kinderen niet onthouden,
wij zullen aan het komend geslacht vertellen
van de roemrijke, krachtige daden van de HEER,
van de wonderen die Hij heeft gedaan.
5 Hij stelde een richtlijn vast voor Jakob
en kondigde in Israël een wet af.
Onze voorouders gaf Hij de opdracht
die aan hun kinderen te leren.
6 Zo zou het volgende geslacht ervan weten,
en zij die nog geboren moesten worden
zouden het weer aan hun kinderen vertellen.
7 Dan zouden zij op God vertrouwen,
Gods grote daden niet vergeten
en zich richten naar zijn geboden.

Samenzang: Waar God de Heer zijn schreden zet...

Waar God de Heer zijn schreden zet
daar wordt de mens, van dwang gered,
weer in het licht geheven.
Als 's Heren woord weerklinkt met macht
wordt aan het volk dat Hem verwacht
de ware troost gegeven.
Zijn Geest weerstaat de valse schijn
en schrijft in harten het geheim
van 's Vaders grote daden.
Zo leven wij om Christus' wil
te allen tijd gerust en stil
alleen van zijn genade.

Tweede lezing uit de Bijbel: Mattheus 19: 13, 14 en 15

Daarop brachten de mensen kinderen bij Hem; ze wilden dat Hij hun de handen zou opleggen en zou bidden. Toen de leerlingen hen berispten, 14zei Jezus: 'Laat die kinderen, houd ze niet tegen, want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.' 15En nadat Hij hun de handen had opgelegd, trok Hij weer verder.

Overweging door ds. Berend Borger

Muziek van De Bazuin en orgel

Gebeden

Tussen de gebedsintenties door zeggen we:

Heer onze Heer, ontferm u over ons.

Samenzang: Gelukkig is het land...

1. Gelukkig is het land
dat God de Heer beschermt.
Als daar met moord en brand
De vijand rondom zwermt,
en dat men meent: hij zal
't schier overwinnen al,
dat dan, dat dan, dat dan
hij zelf komt tot den val.

2. Gedantk moet zijn de Heer,
de God, die eeuwig leeft,
dat Hij ons 't zijner eer
dees overwinning geeft..
Wat wonder heeft de kracht
des Heren al gewracht!
O Heer, o Heer, o Heer,
Hoe groot is uwe macht

Zending en zegen

Collecte

Bij de uitgang wordt een schaalcollecte gehouden, waarvan de opbrengst is bestemd voor **De Open Hof**, de stichting die zich, mede namens de kerken in Groningen, inzet voor het straatpastoraat.

Samenzang: Wilhelmus 1 en 6

1 Wilhelmus van Nassouwe
ben ik, van Duitsen bloed,
den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood.
Een Prinse van Oranje
ben ik, vrij, onverveerd,
den Koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd.

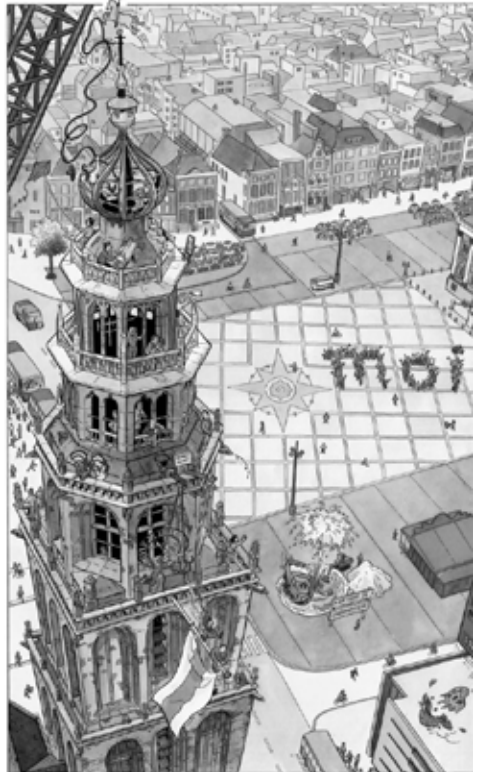
6 Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God mijn Heer,
op U zo wil ik bouwen,
Verlaat mij nimmermeer.
Dat ik toch vroom mag blijven,
uw dienaar t'aller stond,
de tirannie verdrijven
die mij mijn hart doorwondt.

Samenzang : Grunnens Laid

1 Van Lauwerszee tot Dollard tou,
van Drenthe tot aan t Wad,
doar gruit, doar bluit ain wonderlaand
rondom ain wondre stad.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand!

2 Doar broest de zee, doar hoelt de wind,
doar soest t aan diek en Wad,
mor rusteg waarkt en wuilt het volk,
het volk van Loug en Stad.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand!

3 Doar woont de dege degelkhaaid,
de wille, vast as stoal,
doar vuilt t haart, wat tonge sprekt,
in richt- en slichte toal.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand

Koffie of thee

U wordt van harte uitgenodigd een kop koffie of thee te drinken

U krijgt daarbij een kleine traktatie aangeboden van Bakkerij Coos; deze bakkerij is onderdeel van Cosis Groningen, de organisatie die hulp en ondersteuning biedt aan mensen met een verstandelijke of psychische beperking.

cosis
kracht van samen

Verantwoording van de liederen

Komt nu met zang: Adriaan Valerius, Nederlandsche Gedenck-clank 1626

Wij willen Holland houen: Mr. H.W. v.d. Mey/ A.Spoel

O dierbaar plekje grond: H. Carey/ mel. God save the King

Wilt heden nu treden: Adriaan Valerius, Nederlandsche Gedenck-clanck, 1626

Waar God de Heer zijn schreden zet Jan Wit/ Straatsburg 1539

Gelukkig is het land: Adriaan Valerius, Nederlandsche Gedenck-clanck, 1626

Wilhelmus: Adriaan Valerius, Nederlandsche Gedenck-clanck, 1626 tekstdichter onbekend

Grunnings laid: Geert Teis Pzn / Gerard Roelof Jager. Arr. Frieso Molenaar.

Gedicht O Groningen, is van Myron Hamming de vorige stadsdichter van de stad Groningen.

Medewerkers aan deze dienst waren:

Berend de Boer bestuurslid KVV

Ds. Berend Borger predikant Remonstrantse gemeente Groningen

Ds. Alberte van Ess, Protestantse gemeente Groningen

Marianne Knigge – van der Schors, Schoonheid met een ziel

Pastoor Victor Maagd, Martinusparochie: St. Josefkathedraal

Fanfarekorps de Bazuin o.l.v. Henk Smit

Eeuwe Zijlstra, organist

Verantwoording van de illustraties

De illustraties (een fragment van een puzzle) op Blz.1 en blz.8 zijn gemaakt door de Groninger illustrator en striptekenaar Frans Le Roux. (www.fleroux.nl)

De illustratie op blz. 12 is van de Groninger illustrator/ striptekenaar Eric Wielaert.(www.wielaert.nl)

Het stadsgezicht in olieverf op pag. 5 is geschilderd door de Groningse Plein- Air schilder Edwin Grissen (www.edwingrissen.com).

De herkomst van de overige afbeeldingen is helaas moeilijk te achterhalen...

Op 13 juni 2018 is bij een opgraving op de hoek van de Nieuweweg en de Oostersingel een originele bom van Bommen Berend gevonden. Het gaat zeer waarschijnlijk om een mortiergranaat die tijdens de belegering van de bisschop van Munster, Bernard van Galen, in 1672 op de stad is afgeschoten.

Protestantse Gemeente
Groningen

